

การจัดการการผลิตธุรกิจกึ่งก้ามกรามของเกษตรกรภายใต้มาตรฐานการ
ปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี อำเภอ양ตลาต จังหวัดกาฬสินธุ์*
PRODUCTION MANAGEMENT OF GIANT FRESHWATER PRAWN
BUSINESS FOR GROUP FARMER BASE ON GOOD AQUACULTURE
PRACTICE (GAP) IN YANGTALAT, KALASIN PROVINCE

เรวัตร์ เหล่าฤทธิ

Rewat Laorit

สุภาพร พวงชมพู

Supaporn Pongchompu

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kean University, Thailand

E-mail: rewataof@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการจัดการด้านการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทน และ ปัญหา อุปสรรคด้านการผลิต ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกรามภายใต้มาตรฐาน GAP อำเภอ Yangtalat จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเจาะจง เกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกรามในกลุ่มบัวบาน 1 ที่ผ่านมาตรฐาน GAP จำนวน 30 ครัวเรือน และสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: เกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกรามที่ผ่าน GAP มีอายุเฉลี่ย 56.7 ปี และมีประสบการณ์การเลี้ยงกึ่งก้ามกรามเฉลี่ย 18.4 ปี โดยมีบ่อเลี้ยงกึ่งก้ามกรามทั้งหมดจำนวน 135 บ่อ การจัดการด้านการผลิตจะปล่อยลูกพันธุ์ 2 รุ่นต่อปี ระยะเวลาการเลี้ยงต่อรุ่น 6 – 8 เดือน จึงจับกึ่งก้ามกรามมาขาย โดยมีค่าต้นทุนคงที่เฉลี่ย 3,232.95 บาท/รุ่น ปริมาณผลผลิตทั้งหมด 19,940.00 กิโลกรัม/รุ่น ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 86.96 กิโลกรัม/ไร่ สามารถขายผลผลิตให้กลุ่มได้ในราคา กิโลกรัมละ 270 บาท ดังนั้น สรุปได้ว่าผลตอบแทนที่เกษตรกรกลุ่มบัวบาน 1 จะได้ในกึ่งก้ามกรามทั้งหมดต่อรุ่น คือ รายได้ทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ต่อรุ่น เท่ากับ 23,479.20 บาท และ รายได้ทั้งหมดสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ต่อรุ่นเท่ากับ 23,057.90 บาท ปัญหาหรืออุปสรรคของการเลี้ยงกึ่งก้ามกรามคือ ลูกพันธุ์ไม่ดี มีราคาแพง ค่าอาหารแพงขึ้น ประสิทธิภาพลดลง คู่แข่งทางการตลาด ราคาขายไม่ถูกปรับเปลี่ยน ข้อเสนอแนะ ควรมีการพัฒนาสายพันธุ์

* Received 12 April 2020; Revised 6 May 2020; Accepted 22 May 2020

กุ้งก้ามกรามให้มีอัตราการรอดสูงและโตเร็ว เลือกยี่ห้ออาหารที่มีคุณภาพดี ต่อรองราคาขายกับพ่อค้าคนกลางเพิ่มขึ้น พัฒนาเทคนิควิธีการคัดแยกเพศลูกพันธุ์กุ้งก้ามกราม เกษตรกรควรจัดทำรูปแบบการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามที่ชัดเจน วางแผนการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเพื่อลดต้นทุน การทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย

คำสำคัญ: การจัดการธุรกิจกุ้งก้ามกราม, ต้นทุนคงที่, ต้นทุนผันแปร, ผลตอบแทน

Abstract

This article focused on the production management, the aspects of production, cost, benefit, problem and obstacles of giant fresh water prawn group standardized by the GAP in Yang Talat district, Kalasin province. The number of purposive sampling was 30 giant water prawn household in Buaban 1 group that pass Good Aquaculture Practice (GAP) standard through questionnaire. The data was analyzed in term of frequency, mean, percentage and standard deviation.

The results found that: the average age of the farmers is 59.7 years old with 18.4 years of experiences in giant fresh water prawn business. The total number of the farms is 135 farms, in the total area of 229.3 Rai, which averagely equals to 7.64 Rai per farm. For the production management, the prawns will be bred 2 times a year for 6 – 8 months each round before selling. The average fixed cost for each batch is 3,232.95 Baht, the agricultural productivity is 19,940.00 kilograms per batch, averagely is 86.96 kilograms per Rai, which can be sold for 270 Baht per kilogram. Therefore, this can be concluded that the benefit for each batch of the sample are the total average income of 23,479.20 Baht per Rai and batch, and net average income of 23,057.90 Baht. For problems and obstacles are found as follows: low quality and expensive breed, higher fodder cost, lower sufficiency, market competitors, and low selling price. In consequence, the study suggestions are that giant fresh water prawn breed should be developed to have higher rate of surviving and growing, fodder should be high in quality and be more negotiable price with the middleman, technique for gender sorting of fresh water prawn breed should be developed, and the farmers should set and clarify their farming plan in order to decrease the cost, and should have a record of income and expense.

Keywords: Lobster Business Management, Fixed Costs, Variable Costs, Returns

บทนำ

การผลิตกุ้งก้ามกรามในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 มีปริมาณการผลิตกุ้งก้ามกรามเพิ่มมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ผลผลิตที่ได้จากการเพาะเลี้ยงมีประมาณ 16,693 ตัน คิดเป็นมูลค่า 5,133 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาพบว่าปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 และ 9.6 ตามลำดับสำหรับพื้นที่เลี้ยงกุ้งก้ามกรามทั่วประเทศมีประมาณ 78,628 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 2.5 ผลผลิตเฉลี่ย 212 กิโลกรัมต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0 โดยมีแหล่งเลี้ยงที่สำคัญอยู่ที่ภาคกลาง ซึ่งจำนวนฟาร์มเลี้ยง ในปี 2560 มีจำนวน 5,545 ฟาร์มในจำนวนนี้มีฟาร์มที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (Good Aquaculture Practice, GAP) ณ เดือนธันวาคม 2560 จำนวน 1,237 ฟาร์มคิดเป็นร้อยละ 22.3 ของฟาร์มทั้งหมด (กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามบัวบาน 1, 2554) ซึ่ง GAP ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 85 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจังหวัดที่ทำ GAP คือกาฬสินธุ์และอุดรธานี ซึ่งฟาร์มที่ผ่าน GAP ของจังหวัดกาฬสินธุ์ คิดเป็นร้อยละ 5.8 และที่เหลืออีกร้อยละ 9.2 อยู่ในพื้นที่จังหวัดอื่นๆทั่วทุกภาคของประเทศไทย ราคาขายส่งกุ้งก้ามกรามมีชีวิตเฉลี่ย ณ ตลาดไทในปี 2560 จำแนกตามขนาดกุ้ง โดยขนาด 13 – 14 ตัว/กก. 15 – 16 ตัว/กก. และ 20 ตัวขึ้นไป/กก. ราคา กิโลกรัมละ 526 385 และ 266 บาทตามลำดับ ทั้งนี้กุ้งก้ามกรามขนาดเล็ก (20 ตัวขึ้นไป/กก.) มีอัตราการเพิ่มของราคามากกว่ากุ้งขนาดใหญ่เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น (จันทิมา เพียรผล, 2560)

สำหรับจังหวัดกาฬสินธุ์มีทั้งหมด 18 อำเภอ แต่มีเพียง 3 อำเภอที่มีเกษตรกรเลี้ยงกุ้งก้ามกราม ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอยางตลาด และอำเภอยางน้อย รวม 1,147 ราย จำนวน 5,494 บ่อ มีพื้นที่ใช้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามจำนวน 8,325.85 ไร่ (สำนักงานประมงจังหวัดกาฬสินธุ์, 2561) ซึ่งเป็นอำเภอยางตลาด มีเกษตรกรเลี้ยงกุ้งก้ามกรามจำนวนมากที่สุด 567 ราย 2,188 บ่อ มีพื้นที่เลี้ยงกุ้งก้ามกรามจำนวน 3,544.35 ไร่ โดยอำเภอยางตลาดแบ่งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามออกเป็น 4 กลุ่มตามพื้นที่หมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2556 จังหวัดกาฬสินธุ์เริ่มจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกราม จากนั้นปี พ.ศ. 2558 เริ่มทำมาตรฐาน GAP จำนวน 5 ครัวเรือน และทำเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2560 จังหวัดกาฬสินธุ์มีจำนวนฟาร์มที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP เพียง 32 ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 5.8 ของประเทศ ซึ่งถือว่ายังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ และในปี พ.ศ. 2561 มีเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามยื่นเอกสารขอตรวจประเมินมาตรฐาน GAP ของฟาร์ม เพิ่มขึ้น 12 ฟาร์ม แต่มีเกษตรกรในปีที่แล้วไม่ขอต่ออายุ มาตรฐาน GAP จำนวน 4 ฟาร์ม (สำนักงานประมงอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, 2561)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวโน้มเกษตรกรสนใจหันมาเลี้ยงกิ้งก่ามกามีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ก็เช่นกันพบว่ามีเกษตรกรผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกามีเพิ่มมากขึ้นจากอดีตแต่ปริมาณผลผลิตกิ้งก่ามกามีลดลงอีกทั้งฟาร์มในอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผ่านมาตรฐาน GAP เพียงร้อยละ 5.8 ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับของประเทศที่ผ่านมาตรฐาน GAP จำนวน 1,237 ฟาร์มคิดเป็นร้อยละ 22.3 จากจำนวนฟาร์มเลี้ยง ในปี 2560 จำนวน 5,545 ฟาร์มนอกจากนี้เกษตรกรในอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ยังประสบกับปัญหาลูกพันธุ์ไม่ดี ทำให้อัตราการรอดของลูกพันธุ์ต่ำมีราคาแพงขึ้นอีกทั้งค่าอาหารแพงขึ้นประสิทธิภาพผลผลิตลดลง ทำให้ต้องมีต้นทุนอาหารเสริมเพิ่มขึ้นอีกแต่ปริมาณการขายและราคาขายมีแนวโน้มต่ำลงเนื่องจากมีคู่แข่งทางการตลาด พ่อค้าคนกลางหันไปนิยมกิ้งก่าพันธุ์อื่น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการจัดการการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทน และอุปสรรคของธุรกิจการเลี้ยงกิ้งก่ามกามีของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางการจัดการผลิตให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกามี ในจังหวัดกาฬสินธุ์ และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ สำหรับผู้ที่สนใจลงทุนเลี้ยงกิ้งก่ามกามีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการด้านการผลิตกิ้งก่ามกามี ของเกษตรกรในกลุ่มผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกามี ภายใต้มาตรฐาน GAP ใน อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน ของเกษตรกรในกลุ่มผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกามีภายใต้มาตรฐาน GAP ใน อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต ของเกษตรกรในกลุ่มผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกามีภายใต้มาตรฐาน GAP ใน อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ครอบคลุมเนื้อหาการจัดการด้านการผลิต ต้นทุน ผลตอบแทน และปัญหาอุปสรรคในการเพาะเลี้ยงกิ้งก่ามกามี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population)

ประชากรในการวิจัยได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกามีภายใต้มาตรฐาน GAP อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เกษตรกรทั้งหมดมีจำนวน 567 ราย พื้นที่ทำการเพาะเลี้ยง 3,544.35 ไร่ (สำนักงานประมงอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, 2560) ซึ่งเป็นอำเภอที่มีการเลี้ยงกิ้งก่ามกามีมากที่สุด ประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกามี 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มตำบลบัวบาน 1 จำนวนสมาชิก 65 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มตำบลบัวบาน 2 จำนวนสมาชิก 48 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มตำบลเขาพระนอน จำนวนสมาชิก 62 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มตำบลนาเชือก จำนวนสมาชิก 48 คน

ในการวิจัยสุ่มเลือกเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่เกษตรกรในกลุ่มตำบลบัวบาน 1 ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ที่ผ่านมาตรฐาน GAP เนื่องจากเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนประชากรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามมีจำนวนมากที่สุดในอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวบรวมจำนวน 30 ครัวเรือน จากทั้งหมด 35 ครัวเรือน โดยกำหนดสัดส่วนของตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การคัดเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งที่มี GAP	จำนวนที่ต้องสุ่ม
7	13	11
23	12	10
3	4	4
8	2	2
6	1	1
4	1	1
10	1	1
18	1	1
รวม	35	30

2. เครื่องมือที่ใช้และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้มี 2 แบบฟอร์มคือ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มเกษตรกรบัวบาน 1 โดยผู้ให้สัมภาษณ์คือ ประธานกลุ่มหรือเลขานุการกลุ่มบัวบาน 1 และ 2) แบบสัมภาษณ์เกษตรกรแต่ละครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มบัวบาน 1 ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นการสนทนาตอบคำถามกันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นหัวข้อต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้โดยลักษณะของแบบฟอร์มการสัมภาษณ์ทั้ง 2 แบบ แบบสอบถามทั้งสองแบบได้ดัดแปลงมาจากงานวิจัยแบบสำรวจข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในโครงการยกระดับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงปลา ปี 2557 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับเกษตรกรในกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามที่ผ่าน GAP ในอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เลือก ทั้งหมด 3 ฟาร์ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะเป็นผู้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือกไว้ด้วยตัวเอง และบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงในแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว จะนำข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิจัย เช่นการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดเพื่อประกอบผลการอธิบายข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพทั่วไปของกลุ่มและเกษตรกรผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกราม สภาพปัญหาที่เกิดจากผลผลิตและการตลาดของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกรามเป็นการนำข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรมาทำการวิเคราะห์ผล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกราม ในกลุ่มบ้าน 1 ตำบลบ้าน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นการคิดผลตอบแทนที่ต้องนำมาหักออกจากต้นทุนทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงินโดยใช้หน่วยบาทต่อไร่ มีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 ต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่ ต้นทุนคงที่ทั้งหมด (Total Fixed cost; TFC) เป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตที่เกิดจากการใช้ปัจจัยคงที่ ไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณของผลผลิต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561) ซึ่งในการเลี้ยงกิ้งก่ามกราม ต้นทุนคงที่ได้แก่ ค่าลงทุนก่อสร้างฟาร์ม ซึ่งคิดค่าเสื่อมในแต่ละปีเป็นเวลา 10 ปี ประกอบด้วยค่าชุดบ่อในครั้งแรกค่าเช่าที่ดินของเกษตรกรบางราย และค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้นซึ่งค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรง คิดจากราคาทุนของสินทรัพย์ หักด้วยมูลค่าซาก แล้วนำไปหารด้วยอายุใช้งานของสินทรัพย์ดังกล่าว ดังสูตร

$$\text{ค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรง} = (\text{มูลค่าสินทรัพย์} - \text{มูลค่าซาก}) / \text{อายุการใช้งาน}$$

เมื่อคำนวณค่าเสื่อมราคาตามวิธีเส้นตรง ก็จะได้ค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยในแต่ละปี ให้นำค่าที่ได้ไปหักมูลค่าของสินทรัพย์นั้น ๆ ในทุก ๆ สิ้นปี ก็จะได้มูลค่าของสินทรัพย์ ณ วันสิ้นงวด

4.2.2 ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (Total Variable cost; TVC) คือค่าใช้จ่ายในการผลิต โดยถ้าปริมาณการผลิตมาก ก็จะเสียต้นทุนในส่วนนี้มาก ถ้าปริมาณการผลิตน้อย ก็จะเสียต้นทุนในส่วนนี้น้อย ถ้าไม่ผลิตเลยก็ไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ ได้แก่ ต้นทุนค่าลูกพันธุ์กิ้ง ค่าอาหารทั้งหมดตลอดรุ่น ค่าดำเนินงานต่าง ๆ (ประกอบด้วย ค่าล้างบ่อ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมัน ค่าแรงงานในการเก็บผลผลิต) ค่าแรงงานในครัวเรือน และค่ายา สารเคมี วิตามิน เสริม

4.2.3 ต้นทุนที่เป็นเงินสด และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด

ต้นทุนที่เป็นเงินสด (Cash Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นและผู้ผลิตได้จ่ายไปจริงจากการซื้อแลหาปัจจัยผลิตต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิต

ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด (Non Cash Cost) เป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ในกระบวนการผลิต แต่เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตไม่ได้จ่ายเอง

ต้นทุนรวมทั้งหมดของการผลิตสินค้าเกษตรแต่ละชนิด ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่รวมทั้งหมดและต้นทุนผันแปรรวมทั้งหมด โดยต้นทุนผันแปรรวมทั้งหมด และต้นทุนคงที่รวมทั้งหมด สามารถแยกออกได้เป็นต้นทุนที่เป็นเงินสด และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนรวมดังสมการ

$$TC = TFC + TVC$$

โดยที่ TC = ต้นทุนรวมทั้งหมด (Total Cost)

TFC = ต้นทุนคงที่ทั้งหมด (Total Fixed Cost) ซึ่งแยกได้เป็นต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด

TVC = ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (Total Variable Cost) ซึ่งแยกได้เป็นต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด

4.2.4 ผลตอบแทนทางการผลิตสามารถคำนวณได้จากสูตรดังนี้

รายได้ทั้งหมด (TR) = จำนวนผลผลิตทั้งหมด (Q) × ราคาผลผลิตที่ได้รับ (P)

รายได้สุทธิ (NR) = รายได้ทั้งหมด (TR) - ต้นทุนผันแปรทั้งหมด (TVC)

กำไรสุทธิ (NP) = รายได้ทั้งหมด (TR) - ต้นทุนทั้งหมด (TC)
(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2561)

ผลการวิจัย

วิจัยครั้งนี้ได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเกษตรกร ส่วนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงกิ้งก่ามกรามในกลุ่มบัวบาน 1 ส่วนที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทน ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจของสมาชิก และปัญหาในการผลิต

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม

กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกรามกลุ่มบัวบาน 1 ตำบลบัวบาน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการก่อตั้งกลุ่มบัวบานตั้งแต่ 15 พฤศจิกายน 2545 มีสมาชิกเริ่มแรกทั้งหมด 65 คน โดยมี ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกราม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกรามตำบลบัวบาน 1

- 1.1 เพื่อให้เกิดความสามัคคี ระหว่างผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกราม
- 1.2 ช่วยกันคิดเพื่อสร้างสรรค์ผลผลิตที่มีคุณภาพ
- 1.3 ช่วยกันแก้ไขปัญหา เพื่อนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
- 1.4 เพื่อให้เกิดอำนาจการต่อรองในการซื้อขายสินค้าของกลุ่ม
- 1.5 เพื่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกันในด้านคุณภาพและราคา

โครงสร้างของกลุ่มบัวบาน 1 ประกอบด้วย สมาชิกที่เป็นเกษตรกรในกลุ่มบัวบาน 1 มีการจัดประชุมร่วมกันระดมความคิด ในการหาแหล่งจัดซื้อลูกพันธุ์และอาหารที่มีคุณภาพและราคาถูกกว่าการซื้อทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการประชุมเพื่อกำหนดราคาขายในราคาเดียวกัน และเป็นราคาที่ต่อรองกับพ่อค้าคนกลางได้ นอกจากนี้กลุ่มยังมีการนำปัญหามาแลกเปลี่ยน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การรวมกลุ่มจึงเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของเกษตรกรที่เป็นสมาชิก

เมื่อเข้ามารวมกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์คือ การถือหุ้น ซึ่งการปันผล คณะกรรมการกลุ่มจะได้รับร้อยละ 20 ของกำไรที่ได้ ส่วนสมาชิกเกษตรกร การปันผลขึ้นกับสินค้าที่ซื้อ โดยเฉลี่ยคืนสมาชิกตามหุ้น ร้อยละ 60 ที่เหลือร้อยละ 20 เก็บไว้เป็นทุนสำรองเพื่อเข้ากองทุนช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม

2. ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกรามในกลุ่มบัวบาน 1

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกรามในกลุ่มบัวบาน 1

รายละเอียด	จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	16	53.33
ชาย	14	46.67
อายุ		
อายุเฉลี่ย (ปี)	56.7	
ระดับการศึกษา		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	14	46.67
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	6	20
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	4	13.33
ระดับ ปวช.	1	3.33
ระดับ ปวส.	4	13.33

รายละเอียด	จำนวนคน	ร้อยละ
ระดับอนุปริญญา	1	3.33
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
จำนวนสมาชิกเฉลี่ย		3.4
กรรมสิทธิ์ที่ดิน		
ที่ดินของตัวเอง	24	80
ที่ดินเช่า	3	10
ที่ดินของตัวเองและเช่า	3	10
พื้นที่เลี้ยงกึ่งก้ามกราม		
พื้นที่เฉลี่ย (ไร่)		7.64
ประสบการณ์เลี้ยงกึ่งก้ามกราม		
เฉลี่ย (ปี)		18.4
มากที่สุด (ปี)		30
น้อยสุด (ปี)		3
รายได้ของเกษตรกร		
เฉลี่ยต่อปี (บาท)		198,000
มากที่สุดต่อปี (บาท)		625,000
น้อยสุดต่อปี (บาท)		70,000
ผ่านมาตรฐาน GAP		
ปี 2550 – 2555	14	46.7
ปี 2555 – 2561	16	53.3

นอกจากนี้เกษตรกรกู้เงินลงทุนกับธนาคารเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) เป็นหลัก ค่าเฉลี่ยเงินกู้ต่อปีของทั้งกลุ่มเท่ากับ 3,575,000 บาท คิดเป็นดอกเบี้ยรวมทั้งปี 470,300 บาท เกษตรกรบางรายใช้งบประมาณการลงทุนจากเงินตนเองรวมทั้งหมด 1,997,000 บาท ซึ่งเกษตรกรบางรายก็ได้ทำการผ่อนผันการจ่ายดอกเบี้ยกับ ธ.ก.ส. เนื่องจากนำเงินที่ได้จากค่าตอบแทนการขายผลผลิต มาต่อยอดในผลผลิตรุ่นต่อไป

3. ข้อมูลต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน

ตารางที่ 3 ต้นทุนและผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ต่อรุ่นของเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกราม

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
ค่าชุดบ่อ	–	382.17	382.17
ค่าเช่าที่ดิน	–	1,083.30	1,083.30
ค่าเครื่องสูบน้ำ	–	666.66	666.66

รายการ	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	รวม
ค่าเครื่องต้นน้ำ	–	473.33	473.33
ค่าย่อ	–	106.66	106.66
ค่าแห	–	33.43	33.43
ค่าอวน	–	178.5	178.5
ค่าตราซังกิโ	–	308.9	308.9
ค่าต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อรุ่น (บาท/รุ่น)	–	3,232.95	3,232.95
ค่าจ้างแรงงานในครัวเรือน	–	10,000	10,000
ค่าลูกพันธุ์	17,123.33	–	17,123.33
ค่าอาหารทั้งหมด	54,828.00	–	54,828.00
ค่ายาและสารเคมี	3,348.67	–	3,348.67
ค่าลี้ยงบ่อ	500	–	500
ค่าไฟฟ้า	3,348.67	–	3,348.67
ค่าน้ำมัน	3,480	–	3,480
ค่าแรงงานในการเก็บผลผลิต	664.67	–	664.67
ค่าต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อรุ่น (บาท/รุ่น)	83,371.01	10,000	93,371.01
ต้นทุนเฉลี่ยทั้งหมดต่อรุ่น(บาท/รุ่น)	83,371.01	13,232.95	96,603.96
ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ต่อรุ่น (บาท/ไร่/รุ่น)	363.59	57.71	421.30
ปริมาณผลผลิตทั้งหมดของกลุ่มเกษตรกร (กิโลกรัม/รุ่น)	–	–	19,940.00
ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยของกลุ่มเกษตรกร (กิโลกรัม/ไร่)	–	–	86.96
ราคาขายของกลุ่ม (บาท/กิโลกรัม)	–	–	270
ผลตอบแทนทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ (บาท/ไร่/รุ่น)	–	–	23,479.20
ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ (บาท/ไร่/รุ่น)	–	–	23,057.90

4. ความพึงพอใจของสมาชิก และปัญหาในการผลิต

4.1 ความพึงพอใจของสมาชิก ในการรวมกลุ่ม

ความพึงพอใจในการรวมกลุ่ม แต่ละด้าน พบว่าเกษตรกรในกลุ่มผู้เลี้ยง กุ้งก้ามกรามพึงพอใจในส่วนของการมีแหล่งเงินกู้ยืมในกลุ่มมากที่สุด ร้อยละ 93.33 ซึ่งจากการวัด ความพึงพอใจในการรวมกลุ่มของเกษตรกร ผู้วิจัยไม่ได้วัดจากระดับคะแนนความพึงพอใจ โดยตรง แต่เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยคำถาม – ตอบ ปลายเปิด ในแบบสอบถามหัวข้อ 2.10 ของข้อดีในการรวมกลุ่ม ซึ่งคำตอบที่ได้ใช้วัดความพึงพอใจของ เกษตรกรกลุ่มบัวบาน1 โดยคะแนนจะวัดจาก จำนวนคำตอบที่ตอบซ้ำกันของเกษตรกรแต่ละ ฟาร์ม โดยสามารถตอบได้มากกว่า 1 ความคิดเห็น ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ร้อยละความพึงพอใจในการร่วมกลุ่ม

รายการ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
1. มีแหล่งเงินกู้ยืมเพื่อมาทำการเกษตรภายในกลุ่ม	28	93.33
2. สมาชิกในกลุ่มได้เครดิตเรื่องลูกพันธุ์และอาหาร	20	66.67
3. กลุ่มสามารถมีอำนาจต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้	9	30
4. มีปันผลรายปีให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม	23	76.67
5. มีตลาดรองรับผลผลิตของกลุ่ม	26	86.67
6. ลดต้นทุนการขนส่ง เนื่องจากมีพ่อค้าคนกลางมารับถึงปากบ่อ	4	13.33
7. มีการประชุม แลกเปลี่ยนความรู้วิชาการใหม่ๆ จากนักวิชาการ เกษตรกรอยู่เป็นประจำ	8	26.67

หมายเหตุ แต่ละฟาร์มสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.2 ปัญหาการผลิตของเกษตรกร

4.2.1 ลูกพันธุ์ไม่ดี ทำให้อัตราการรอดของลูกพันธุ์ต่ำ

4.2.2 ลูกพันธุ์มีราคาแพงขึ้น

4.2.3 ค่าอาหารแพงขึ้น ประสิทธิภาพลดลงทำให้ต้องซื้ออาหารเสริม
เพิ่มอีกแต่ปริมาณการขายลดลง

4.2.4 มีคู่แข่งทางการตลาด เนื่องจากราคาขายต่ำกว่ากุ้งก้ามกราม
พ่อค้าคนกลางจึงหันไปนิยมกุ้งพันธุ์อื่น

4.2.5 ราคาขายไม่ถูกปรับเพิ่มขึ้น แม้ว่ากุ้งจะเป็นสัตว์เศรษฐกิจ และ
เป็นที่ต้องการของตลาด

4.2.6 การต้องการขายผลผลิตที่เร็ว จึงจับกุ้งขายเร็วกว่ากำหนด
เพื่อลดค่าอาหาร ทำให้ขนาดของกุ้งก้ามกรามที่ออกสู่ตลาดยังมีกุ้งเล็กปะปนมาจำนวนมาก
ส่งผลให้ไม่สามารถเพิ่มราคาขายได้

4.2.7 เกษตรกรไม่มีการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ที่มีรูปแบบซึ่งขาด
ความรู้ในการวางแผนธุรกิจการเกษตร ทำให้ไม่ทราบต้นทุน ผลตอบแทนที่ชัดเจน และไม่เคย
วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการผลิตอย่างเป็นระบบ ทำให้การเลี้ยงกุ้งของเกษตรกรยังไม่พัฒนาสู่
ตลาดโลกได้

อภิปรายผล

ลักษณะพื้นที่ของตำบลบัวบานมีระบบน้ำจากเขื่อนลำปาวซึ่งมีน้ำตลอดทั้งปี มีดินที่
อุดมสมบูรณ์ไม่มีสารเคมีตกค้าง และสาธารณูปโภคที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้งก้ามกราม ส่งผลให้
หลายตำบลในอำเภอยางตลาดมีอาชีพเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเป็นหลัก สมาชิกในกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้ง

ก้ามกรามบัวบาน 1 ตำบลบัวบาน ที่ศึกษามีจำนวนทั้งหมด 30 ราย พบว่าจดทะเบียนในชื่อ เพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงร้อยละ 53.33 เพศชายร้อยละ 46.67 การศึกษาสูงสุดของเกษตรกรอยู่ในช่วงประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 46.67 อาชีพเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเป็นอาชีพหลักของทุกฟาร์มและเป็นธุรกิจในครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่มีสมาชิกจำนวน 3 – 4 คน/ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.67 เฉลี่ย 3.4 คนต่อครัวเรือน ที่ดินในการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเป็นของตนเอง มีบางรายที่เช่าที่ดินอยู่บ้าง โดยพื้นที่เลี้ยงกุ้งก้ามกรามเฉลี่ย 7.64 ไร่/ประสพการณ์ในการเลี้ยงกุ้ง เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงกุ้งก้ามกรามมากกว่า 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.7 โดยเฉลี่ยประสพการณ์ในการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามทั้งหมดเท่ากับ 18.4 ปี รายได้ที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามเฉลี่ยต่อปี 198,000 บาท เกษตรกรทุกฟาร์มได้ผ่านมาตรฐาน GAP และต่ออายุทุก 2 ปี ตามกำหนด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ต้นทุนการผลิตเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามกลุ่มบัวบาน 1 ที่ผ่านมาตรฐาน GAP จำนวนทั้งหมด 30 ราย พบว่ามีบ่อเลี้ยงกุ้งก้ามกรามทั้งขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ รวมทั้งหมดจำนวน 135 บ่อ คิดเป็นพื้นที่ทั้งหมด 229.3 ไร่ ในการเลี้ยงกุ้ง 1 รุ่นใช้เวลาเลี้ยง 6 – 8 เดือน ปริมาณผลผลิตที่ได้ทั้งหมดต่อรุ่นจำนวน 19,940 กิโลกรัม เฉลี่ยปริมาณผลผลิตต่อรุ่นเท่ากับ 86.96 กิโลกรัมต่อไร่ สามารถขายผลผลิตให้กลุ่มได้ในราคากิโลกรัมละ 270 บาท ค่าต้นทุนคงที่เฉลี่ย 3,232.95 บาทต่อรุ่นค่าต้นทุนผันแปรเฉลี่ยที่เป็นเงินสด 83,371.01 บาทต่อรุ่นค่าต้นทุนผันแปรเฉลี่ยที่ไม่เป็นเงินสด 10,000 บาทต่อรุ่นรวมค่าต้นทุนรวมทั้งหมดเท่ากับ 96,603.96 บาทต่อรุ่นคิดเป็นต้นทุนเฉลี่ยจำนวน 421.30 บาทต่อไร่ต่อรุ่นดังนั้นผลตอบแทนที่เกษตรกรกลุ่มบัวบาน 1 จะได้ในการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามทั้งหมดต่อรุ่น คือ รายได้ทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ต่อรุ่น 23,479.20 บาท และรายได้ทั้งหมดสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ต่อรุ่นเท่ากับ 23,057.90 บาท

ข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มเกษตรกรบัวบาน 1
 - 1.1 กลุ่มควรเลือกแหล่งที่มีการพัฒนาสายพันธุ์กุ้งก้ามกรามให้มีคุณภาพดี เพื่อให้มีอัตราการรอดสูงและโตเร็ว
 - 1.2 กลุ่มควรแจ้งแหล่งอาหาร และเลือกยี่ห้ออาหารที่มีคุณภาพดี
 - 1.3 กลุ่มควรมีอำนาจต่อรองราคาขายกับพ่อค้าคนกลางเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้นทุนสูงขึ้น
 - 1.4 พัฒนาเทคนิควิธีการคัดแยกเพศลูกพันธุ์กุ้งก้ามกรามเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงแต่ยังไม่แพร่หลาย

1.5 ส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มศักยภาพการผลิตและมีช่องทางการจำหน่ายมากขึ้น

1.6 พัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลตอบแทนโดยกรมประมงได้ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามในโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุนรวมถึงการเชื่อมโยงสินค้าสู่ตลาดและมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐสถาบันการศึกษาและภาคเอกชนเพื่อร่วมกันพัฒนาการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของกลุ่มเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยมุ่งเน้นให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

2. เกษตรกรในกลุ่มบัวบาน1

2.1 รูปแบบการเลี้ยงกุ้งก้ามกราม ควรให้เกษตรกรเลี้ยงกุ้งให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน โดยยึดระยะการจับออกไป เนื่องจากเกษตรกรเร่งทยอยจับกุ้งขายเร็วไป ทำให้ขนาดของกุ้งก้ามกรามที่ออกสู่ตลาดยังมีกุ้งเล็กปะปนมาจำนวนมาก และอยากให้รวมมือกันแยกบ่อเลี้ยงกุ้งบางส่วนในการเลี้ยงให้มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อต่อรองราคาขายกับพ่อค้าที่มารับซื้อได้สูงขึ้น

2.2 เกษตรกรควรมีการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ที่มีรูปแบบมากขึ้น เนื่องจากส่วนใหญ่ขาดการคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถคำนวณต้นทุน กำไรที่ได้รับจริง หากทำบัญชีที่ชัดเจน จะทำให้วิเคราะห์ต้นทุนที่สิ้นเปลืองในแต่ละรุ่นแล้วนำไปวางแผนการเลี้ยงเพื่อลดต้นทุนในรอบการผลิตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามบัวบาน1. (2554). คู่มือการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามกลุ่มก้ามกรามบัวบาน1. กาฬสินธุ์: กาฬสินธุ์วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงกุ้งก้ามกรามบัวบาน 1.
- จันทิมา เพียรผล. (2560). สถานการณ์การผลิตกุ้งก้ามกราม ปี 2560. เรียกใช้เมื่อ 18 มิถุนายน 2561 จาก <https://www.fisheries.go.th/strategy/fisheconomic>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2561). การตั้งราคาแบบบวกเพิ่ม. เรียกใช้เมื่อ 7 มีนาคม 2562 จาก <https://www.stou.ac.th/stou> online
- สำนักงานประมงจังหวัดกาฬสินธุ์. (2561). กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามจังหวัดกาฬสินธุ์. กาฬสินธุ์: สำนักงานประมงจังหวัดกาฬสินธุ์.
- สำนักงานประมงอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. (2560). ข้อมูลกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามตำบลบัวบาน อำเภอยางตลาด ปี 2560. กาฬสินธุ์: สำนักงานประมงอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์.

สำนักงานประมงอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. (2561). รายชื่อฟาร์มเกษตรกรที่ได้รับการ
รับรองมาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดปีงบประมาณ 2560. กาฬสินธุ์: สำนักงาน
ประมงอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์.